

9. Антикорупційна стратегія на 2021-2025 роки. НАЗК. URL: <https://surl.li/befvdt> (дата звернення 11.09.2025).

10. Перший зовнішній аудит НАЗК закінчено! Як оцінили роботу агентства. Transparency International. URL: <https://surl.li/furjjw> (дата звернення 11.09.2025).

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-544-3-33>

ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД ЗАПОБІГАННЯ ВЧИНЕННЯ ЗАСУДЖЕНИМИ КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ У ПЕНІТЕНЦІАРНІЙ СИСТЕМІ

Хайнацький Євген Сергійович
<https://orcid.org/0009-0007-0645-8417>
*кандидат юридичних наук, суддя,
Печерський районний суд міста Києва
м. Київ, Україна*

Звичайно, аналіз зарубіжного досвіду запобігання вчинення засудженими кримінальних правопорушень у пенітенціарній системі зарубіжних країн показує, що дана проблема вже давно відома у світовій практиці. А тому, стратегічно важливим питанням запобігання вчинення засудженими в установах виконання покарань Державної кримінально-виконавчої служби України (далі ДКВС України) кримінального правопорушення є вивчення саме зарубіжного досвіду.

Варто також наголосити, що українські учені систематично використовують у власних дослідженнях іноземні практики функціонування пенітенціарних систем зарубіжних країн, і відповідно, пропонують їх впровадження у вітчизняну практику установ виконання покарань ДКВС України, у тому випадку, коли він заслуговує на це..

Прикро, що адміністрація установи виконання покарань ДКВС України її персонал, не завжди раді тим пропозиціям, що надають вітчизняні вчені у власних дослідженнях, мета яких не тільки покращити функціонування кримінально-виконавчої системи України, а й створити передумови її трансформації в пенітенціарну систему.

З огляду на викладене, варто зазначити, що діяльність установ виконання покарань ДКВС України в умовах правового режиму воєнного стану продовжує функціонувати з елементами командно адміністративної системи, повільно відбувається адаптація їх до міжнародних

стандартів поводження з ув'язненими і засудженими, не належна система фінансування кримінально-виконавчої системи України, все це створює умови для засуджених вчиняти в місцях несвободи ДКВС України кримінальних правопорушень.

Враховуючи сучасні умови правового режиму воєнного стану в Україні, серед стратегічних напрямків запобігання вчинення засудженими в установах виконання покарань ДКВС України має бути відпрацьований комплексний механізм з особами схильними до їх вчинення під час відбування покарань. 16 грудня 2022 р розпорядженням Кабінету Міністрів України № 1153-р. було схвалено нову стратегію реформування (розвитку) пенітенціарної системи України на 2026 рік [1]. Її системний аналіз основних положень дає підстави для висновку, що проблема запобігання вчинення засудженими в установах виконання покарань ДКВС України нового кримінального правопорушення, не передбачає принципової відмінності також і в пенітенціарній системі зарубіжних країн.

Більше того, наявність численних наукових дискусій, які іноді є протилежними серед вітчизняних та зарубіжних вчених щодо вивчення зарубіжного досвіду запобігання вчинення засудженими під час відбування покарання нового кримінального правопорушення, вказують на її актуальність та потребу у її вирішенні.

Отже, проблема запобігання вчинення засудженими кримінального правопорушення для всіх зарубіжних країн, які нами вивчалися є однакою. З цього приводу вітчизняний вчений О.О. Некрасова зазначає, що неодмінною умовою успішної реалізації кримінальної та кримінально-виконавчої політики будь-якої країни є запобігання в пенітенціарній системі пенітенціарного рецидиву [2, с. 161]. Із викладеного можна зробити висновок, що кримінальне законодавство всіх зарубіжних країн містить норми про відповідальність за подібні кримінально карні діяння.

Відзначаючи безперечну значущість раніше проведених досліджень, щодо іноземних практик запобігання кримінальних правопорушень у пенітенціарній системі зарубіжних країн, як нам представляється, вони не вичерпують кола питань, що вимагають свого вирішення. З цього приводу варто підтримати позицію вітчизняного дослідника пенітенціарної системи І.Г. Богатирьова проте, що перш за все важливо розуміти, що не існує ідеальних правових систем. Їх ефективність визначається своєчасністю та відповідністю стану держави і права тієї чи іншої країни певному етапу суспільного розвитку [3, с. 40].

Отож, сьогодні цілком природним є використання іноземних практик запобігання вчинення засудженими пенітенціарній системі зарубіжних країн. Так. проведений нами аналіз кримінальних кодексів

країн зарубіжних країн (Польщі, Чехії, Великобританії, Франції, Німеччини США) показав, що більшість статей, які передбачають кримінальну відповідальність за порушення нормальної діяльності пенітенціарної системи, схожі за конструкцією їх диспозицій.

Вивчаючи досвід пенітенціарних систем зарубіжних країн нами було встановлено, що в їх установах вчиняються, як групова непокоря засуджених, так і захопленням заручників і знищенням майна. Зокрема, причинами вчинення кримінальних правопорушень у пенітенціарних установах США є також, як і в Україні, погані умови утримання засуджених, що викликає в них постійну недоволеність. До них належать переповненість тюрем, недостатнє їх фінансування, неправильна класифікація засуджених за режимом відбування покарання та деякі інші причини.

З цього приводу, вітчизняний вчений І.М. Копотун досліджуючи пенітенціарні установи США припускає, що низка чинників створює в середовищі засуджених відчуття втоми, песимізм і напруженість, які в кінцевому результаті призводять до масових заворушень. Вони можуть спалахнути від «іскри», такої, як, наприклад, погана їжа або чутки про насильство тюремної адміністрації. Відповідно до цієї теорії обов'язково мають бути присутніми два елементи: підстава невдоволення та інцидент, який перетворює невдоволення у заворушення [4, с. 91].

Тому поділяючи позицію учених ми виділяємо такі заходи запобігання кримінального правопорушення в установах виконання покарань ДКВС України, як: своєчасно сплановані адміністрацією установи виконання покарань ДКВС України заходи, мета яких досягти певного результату; профілактичні заходи на засудженого, схильного до вчинення нового кримінального правопорушення; заходи індивідуального характеру, які впливають на поведінку засудженого не вчиняти нове кримінальне правопорушення.

Висновки. Узагальнюючи вищенаведене показує, що вивчення запобігання вчинення засудженими в пенітенціарній системі зарубіжних країн кримінального правопорушення надає можливості їх використання в Україні, наприклад, застосування динамічної безпеки або методики оцінювання ризиків і можливостей засудженого під час відбування покарання.

Література:

1. Про схвалення Стратегії реформування пенітенціарної системи на період до 2026 року та затвердження операційного плану її реалізації у 2022-2024 роках: розпорядження Кабінету Міністрів України

від 16.12.2022 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1153-2022-%D1%80#Text> (дата звернення 04.08.2025).

2. Некрасов О. О. Порівняльно-правовий аналіз зарубіжного досвіду кримінально-правової протидії втечі з місця позбавлення волі або з-під варти. *Південноукраїнський правничий часопис*. 2013. № 2. С. 161–168.

3. Богатирьов І. Г. Порівняльне кримінально-виконавче право : навч. посіб. / Богатирьов І. Г., Копотун І. М., Пузирьов М. С. ; за заг. ред. І. Г. Богатирьова. К. : Ін-т крим.-вик. служби, 2013. 140 с.

4. Копотун Запобігання злочинам, що призводять до надзвичайних ситуаціях у виправних колоніях : моногр. К.: ПП «Золоті ворота», 2013. 472 с.

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-544-3-34>

КРИЗА ДОВІРИ ДО АНТИКОРУПЦІЙНИХ ІНСТИТУТІВ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ: АНАЛІЗ ЗАКОНОПРОЕКТУ № 12414 ТА ЙОГО ВПЛИВУ НА НЕЗАЛЕЖНІСТЬ НАБУ І САП

Хейлик Віра Вадимівна

студентка 4 курсу соціології

Науковий керівник: Якуніна Алла Олександрівна

доцент, кандидат історичних наук,

доцент кафедри соціально-психологічних і гуманітарних наук,

Дніпровський державний технічний університет

м. Кам'янське, Україна

Липень 2025 року. Українські захисники тримають оборону на фронтах, громадяни збирають кошти на дрони, а світ стежить за кожним кроком України на шляху до перемоги. Саме в цей момент, коли увага суспільства прикута до військових подій, Верховна Рада несподівано ухвалює законопроект, який може кардинально змінити всю антикорупційну архітектуру держави.

22 липня 2025 року депутати проголосували за законопроект № 12414, який на перший погляд стосувався процедур розслідування справ про зниклих безвісти. Але ніхто не очікував, що в останню мить до документа додадуть правки, які фактично позбавляють незалежності два ключові антикорупційні органи – Національне антикорупційне бюро (НАБУ) та Спеціалізовану антикорупційну прокуратуру (САП) [1].